

Довго те діялось. Ще в школі,
Таки в учителя – дяка,
Гарненько вкраду п'ятака –
Бо я було трохи не голе,
Таке убоге – та й куплю
Паперу аркуш. І зроблю
Маленьку книжечку.
Хрестами і візерунками з квітами
Кругом листочки обведу.

***ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР ПРИСВЯЧЕНИЙ
ТВОРЧОСТІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА***

«ШЕВЧЕНКО-ХУДОЖНИК»

**РОЗРОБИЛА
завідувачка
бібліотекою**

КАБАНОК Т.М.

Запоріжжя
2024

«БЛАГОСЛОВЕН ТОЙ ДЕНЬ І ЧАС, КОЛИ НА ЗЕМЛІ З'ЯВИВСЬ ТАРАС»

Мета заняття: показати неповторність живописної спадщини Т.Г.Шевченка, його значення для розвитку українського живописного мистецтва, домогтися усвідомлення учнями того, що кожна людина не повторна особистість; виховувати інтерес до спадщини Т.Г.Шевченка, прагнення поглибити знання шляхом самостійного вивчення творчості письменника

Обладнання: вислови про Т.Г.Шевченка, презентація з теми «Шевченко - художник», портрет письменника, книжкова виставка творів живопис.

Тарас Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядками?

Думи мої, думи мої,
Квіти мої, діти!
Виростав вас, доглядав вас, -
Де ж мені вас діти!
В Україну ідіть, діти!
В нашу Україну.
Там знайдете щире серце
І слово ласкаве.
Там знайдете щиру правду,
А ще, може, й славу.
Привітай же, моя ненько,
Моя, Україно,
Моїх діток нерозумних,
Як свою дитину!

Ведучий. Благословенна та година.

Як народила мати сина
І нарекла його Тарасом.
Благословен той день і час,
Коли прослалась килимами
Земля, яку сходив Тарас

Малими босими ногами.
Земля, яку скропив Тарас
Дрібними росами-сльозами.

Ведучий 1.Сьогодні у нас незвичайний виховний захід. Ми розкриємо одну з найцікавіших сторінок творчості великого поета, художника, філософа, митця. Ми віртуально побуваємо з вами у невеликих залах Шевченкової картинної галереї.

Обдарований від природи хлопчина рано відчув потяг до малювання. Ще з малку крейда й вуглинка були для нього неабиякою радістю. Малював ними стіни, лави, малював у хаті на дворі, вдома та в гостях. Якось прийшла сестра Катерина с панщини і не впізнала своєї хати – візерунками розмальовані стіни, долівка і навіть призьба. Хлопець любив зображувати птахів, звірів, людей.

Вірш

Ведучий 2. (Слайд1 – 3)

Серед плеяди видатних діячів української культури Тарасу Шевченку належить особливе місце. Він для України - народний поет, геніальний митець, доля якого обдарувала багатьма талантами. Як поет, художник і мислитель, він всю силу мистецтва слова спрямував на службу своєму народові.

Вшановуючи в ці дні Тараса Шевченка, ми вирішили спинитися на такій дуже цікавій, але нами ще недостатньо вивченій сторінці його творчого шляху, як малярство. Отже, Шевченко – художник.

Якби навіть припустити, що Тарас Шевченко не написав жодного віршованого рядка, то він все одно був би відомий світові як великий український художник, який досконало володів олівцем, аквареллю, олією, білилом.

З-під його пензля та звичайнісінького олівця з'явилося багато прекрасних творів. Зрозуміло, що ми не зможемо представити повної спадщини Шевченка - художника, а лише ознайомимо вас з окремими творами, що відображають характерний для нього стиль, тематику.

(слайд порт.пана 4-5)

Поетична спадщина Тараса. Шевченка, налічує понад 240 творів, а живописна— близько 1200 робіт. Лише кількість цих робіт свідчить, що малярству Т. Шевченко приділяв багато часу й уваги. Тож ласкаво просимо до нашої картинної галереї.

Екскурсоводами стануть ведучі.

Як же починався шлях Шевченка в живописі?

Юний Шевченко прибув до Петербурга 1831 року, подолавши разом з іншими кріпаками Енгельгарда сотні верст глибокими снігами Прибалтики і російської Півночі. Почалося тривале столичне життя, сповнене палкого бажання вчитися на професійного художника.

На екран проектується репродукція картини Шевченка «Портрет Енгельгардта», 1833р.

Вед. 1- (Слайд 6)

Сторінка перша. «Діамант у кожусі»

Помітивши неабиякий хист у свого козачка, Енгельгардт законтрактував його на чотири роки майстрові живописного цеху В. Ширяєву, який був декоратором внутрішнього розпису палаців і театрів. У Літньому саду в **1836** Шевченкопознайомився зі своїм земляком — художником **І. Сошенком**.

Сошенко допоміг кріпакові Шевченкові отримати дозвіл на відвідування навчальних класів Товариства заохочення художників. Сошенко вмовив Ширяєва відпустити Шевченка на місяць з ним, щоб цей час він використав для відвідування зали живопису Товариства заохочення художників. 5 квітня (**17 квітня**) **1838** Шевченко відвідує **Ермітаж**, де оглядали твори видатних художників, говорили про достоїнства їхніх полотен. Навесні **1838** **Карл Брюллов** та **Василь Жуковський** викупили молодого поета з кріпацтва. Пан погодився відпустити кріпака за великі гроші - 2500 рублів. Щоб їх здобути, **Карл Брюллов** намалював портрет **Василя Жуковського** - вихователя спадкоємця престолу, і портрет розіграли в лотереї, в якій взяла участь царська родина. Лотерея відбулася 22 квітня (**4 травня**) **1838** року, а 25 квітня (**7 травня**) Шевченкові видали відпускну. Перед Шевченком відчинилися двері в широкий світ науки й мистецтва. Він скоро став **студентом Академії мистецтв**.

Вед 2- (слайд 7)

Друга сторінка. Початок навчання, перші успіхи

Незабаром Шевченко став улюбленим учнем Карла Брюллова. Юнак постійно користувався його бібліотекою, деякий час мешкав у нього. Навесні 1839 року за успіхи Тарас був нагороджений Радою Академії срібною медаллю другого ступеня.

1840 року за першу живописну спробу — картину **«Хлопець-жебрак, що дає хліб собаці»** — Шевченко був удруге нагороджений **срібною медаллю**. На превеликий жаль, ця картина не збереглася.

За картину **«Циганка-ворожка»** **він втретє здобув срібну медаль**.

Під розлогим кленом стоїть дівчина-селянка. Праву руку простягла циганці. Лівою тримає щось загорнуте у фартух. Картина зображує сцену з народного життя. Це, очевидно, й стало-причиною, що Шевченко жодного разу не присуджувалася золота медаль, адже сюжети з повсякденного життя вважалися «низькими».

Ігровий момент «Впізнайте картину»

Оригінал цієї картини, створений за мотивами власної однойменної поеми, зберігається в Державному музеї ім. Т. Шевченка в Києві. (**«Катерина»**)

Безперечно, «Катерина» — найвідоміше полотно. Художник зобразив Катерину босою на тлі українського пейзажу: сільська околиця з безкраїм степом, курінь, біля якого сидить селянин-ложкар, далі височіє козацька могила з вітряком. На вродливому обличчі юної дівчини — вираз глибокої образи, сорому, покірності. На другому плані, затемненому, спокусник-офіцер, злодійку вато оглядаючись утікає на коні. Дівчина повільно йде, низько схиливши голову, й трохи підібравши запаску, щоб приховати свій сором.

Пісня «Ой у вишневому садочку»

Вед. 1 (сл.. Жив Укр.8-9)

Сторінка третя. «Живописна Україна»

Свої найкращі здобутки, посвячені Україні, Шевченко написав впродовж 1845-1847 років під час другого приїзду на Україну.

Подорожує Чернігівщиною, Київщиною, Полтавщиною. Збереглося понад 50 краєвидів, написаних художником. Найкращими живописними творами цього періоду є картини «Селянка родина» та «На пасіці». У «Селянській родині» сюжет перенесено на народний ґрунт. Біля убогої селянської родини, молодого подружжя і дитини, лежить глек. Біля ніг чоловіка — собака, що ніби слухає розмову. За хатою сидить дід у киреї. Людські постаті зображено природно, без позування. Відчувається, що стосунки між подружжям доброзичливі, лагідні. Надворі погоже надвечір'я. Промені сонця додають золотавих відтінків, освітлюючи стіну хати, полотняні сорочки героїв. І в самому повітрі ніби розлита благодать.

Під час подорожі Україною Шевченко задумав створити серію «Живописна Україна» — альбом офортів. Поява цієї серії знаменувала становлення в українському образотворчому мистецтві нового напрямку — **критичного реалізму**

Вед 2(слайд 10-15)

Розкриваючи задум серії, в одному з листів до О. Бодянського Шевченко писав «...я хочу рисувати нашу Україну. Я її нарисую в трьох книгах: в першій будуть види чи то по красі, чи то по історії прикметні, а в другій — теж — теперішній людський бит, а в третій — історію. В год буде виходити 10 картин». Та не вдалося митцеві здійснити свій задум. У 1844 році вийшло лише шість робіт.

Найвідоміший офорт «Дари в Чигирині» присвячений історичній тематиці. У передпокої гетьманської світлиці зображено трьох посланців сусідніх з Україною держав — Туреччини, Польщі й Росії — з дорогими дарами, привезеними Хмельницькому. На варті біля входу до світлиці, де відбувається рада, стоять козаки. Під картиною рукою художника вигравірувано пояснювальний текст українською та французькою мовами.

Шевченко Створив багато архітектурних пейзажів під час роботи в Київській археологічній експедиції, яка займалася дослідженням пам'яток старовини по всій Україні.

Танець «Гопак»

Вед.1 (слайд 16-26)

Сторінка четверта. «Караюсь, мучуся..., але не каюсь...». Шевченко на засланні

Тяжко було Шевченкові на засланні. Особливо дошкуляла заборона писати й малювати. Та світ не без добрих людей. Друзі намагалися полегшити його становище. З цією метою зарахували його до загону, який супроводжував експедицію для дослідження Аральського моря, очолювану визначним російським ученим, капітан-лейтенантом Олексієм Бутаковим. Він дав Шевченку можливість малювати, доручивши йому виконувати замальовки берегів Аральського моря та нововідкритих берегів. Понад сотню малюнків виконав Тарас Григорович під час експедиції — пейзажі, портрети, жанрові сцени з життя місцевого населення. За розпорядженням Бутакова Шевченко оформляє альбом малюнків (серед них «Пожежа в степу», «Форт Кара-Бутак», «Шатро експедиції на о. Барса-Кельмес», «Укріплення

Кос-Аралу взимку», «Місячна ніч на Кос-Аралі»), що мав доповнювати звіт про виконану на Аралі роботу.

Майже 10 років художник не працював олійними фарбами: умови солдатської казарми і постійного нагляду позбавили його можливості створювати великі полотна. Натомість ним було створено понад 400 акварелей, олівцевих малюнків та сепій.

Вед. 2(слайд27-31).

Улітку 1851 року на півострові Мангишлак працювала антропологічна експедиція під керівництвом гірничого майстра О. Антипова. Серед її учасників були оренбурзькі друзі Шевченка — Б. Залеський, Турно. На їхнє прохання Шевченка включили до складу експедиції. Вона тривала трохи більше 3-х місяців. Збереглося 57 робіт, створених митцем у цей час.

Сенія «Байгуші»

На передньому плані на порозі будинку зображено двох казахських хлопчиків-жебраків, напівголих, босих, нещасних. Старший, з торбою через плече, простягає рученята, скривився — просить милостині. Менший стоїть поруч у великому малахаї, тримаючи перед собою миску, і серйозно дивиться вперед, напевно, на господарів. На другому плані художник зобразив себе, але не як пасивного спостерігача, а як учасника подій.

пересилав свої скульптури друзям. На жаль, жодна з них не збереглася.

Комендант укріплення Усков прихильно ставився до незвичайного засланця і всупереч забороні царя дозволив йому працювати: малювати й писати. **Цікавою є сенія «Казашка Катя»**, подарована Усковим, яка зберігається зараз у Національному музеї ім. Тараса Шевченка.

Вірш

Вед.1 (слайд 32-39)

Сторінка п'ята. «Віч-на-віч із собою» (Автопортрети)

Є у художника і автопортрети, в яких він відобразив себе в різні пори життя, в різних настроях і переживаннях. Протягом свого короткого життя Шевченко створив близько 60 автопортретів. Хтось може запитати: «Чому Шевченко так часто малював себе?» Справді, часто. Хіба що Рембрандт малював себе частіше.

Більшість автопортретів Т. Шевченко виконав у переломні моменти свого життя.

Ось **перший автопортрет 1840 року**. Шевченко тільки-но одужав після страшного тифу. Та, незважаючи на фізичну кволість молодого художника у погляді є щось гарячкове, стривожене і водночас рішуче, сповнене сподівань. **Проте автопортрет**

1845 року свідчить, що пік розчарування після подорожі на Україну вже минув. Очі дивляться вже лагідно, співчутливо, а все обличчя випромінює душевну м'якість.

- 1840 р.

Автопортрет виконано олівцем. 1845 р.

Автопортрет 1847 року. Поет у засланні. Скільки невгамовного болю, докору у виразі обличчя людини, засланої за наказом царя невідомо на який час. Шевченко у солдатським мундирі. На Миколаївській безкозирці номер роти — у царській армії людей позначали цифрами. Сумна усмішка ледь торкається його вуст, закритих густими вусами. Нащадок вільних козаків, він уперше в житті відпустив собі козацькі вуса.

1. АВТОПОРТРЕТ.
Олівець. [23.VI—XII 1847].

Автопортрет 1857 року. Довге заслання, якому немає кінця-краю. Обсіли хвороби. Він дуже постарів. Йому лише 43, а на вигляд — мало не дід. Темна густа борода, білі плями високого чола, лисюча голова, темні западини очей. Є щось жертвне у цьому зображенні.

Пісня Рече та стогне Дніпр широкий

Сторінка шоста. Лебедина пісня

1860 рік. Передостанній рік життя. Шевченко зайнявся гравюрою. Це прагнення мотивував двома обставинами. *По-перше, вважав*, що в роки заслання втратив навички живописця. Але це свідчить лише про високу вимогливість до себе. *По-друге*, гравюра, вважав Шевченко,— найкращий засіб широкого розповсюдження творів мистецтва серед народу. У вересні 1860 року Петербурзька Академія мистецтв надала йому звання Академіка-гравера.

У Петербурзі велика академічна виставка. Стіни прикрашають полотна вітчизняних художників та роботи іноземних митців з Німеччини, Швейцарії. Виставлені й офорти Тараса Шевченка. Багато хто знає, що саме на них, за досконалість їх виконання художник одержав звання Академіка-гравера. На вистав ці і його олійний автопортрет. Дехто намагається відгадати, кого зображено на цьому полотні. Один з очевидців згадує: «...он изображен не в настоящем своем одеянии. Он предпочел — скромный, миролюбивый художник — представить себя в малороссийских смушках и свитке, а потому из задних рядов публики слышны возгласы: "Чи то Палій, чи то Дорошенко, чи то Сагайдачний?"»

Шевченко, завжди вимогливий до себе, був невдоволений своєю роботою, казав, що і раніше він був посереднім живописцем, а 10 років із великого віртуоза можуть зробити «шабашного балалаєчника». Але це не так. Автопортрет виконано майстерно, у високому рембрандтівському стилі. На Шевченкові одяг нареченого — під свитою вишивана сорочка, бо незадовго до того він і справді збирався одружитися. Шлюб не відбувся. В очах такий глибокий сум, яким породжені рядки:

Вірш

Минули літа молодії...

Холодним вітром од надії

Уже повіяло... Зима.

Сиди один в холодній хаті.

Нема з ким тихо розмовляти,

Ані порадитись.

Нема, Анікогісінько нема!

Слайд (38-39)

Талант Шевченка розкрився і в жанрі портретного малюнка. Майже 150 портретів створив художник.

Талант Шевченка розкрився і в жанрі портретного малюнка . Він почав працювати над ними ще кріпаком. В Академії продовжував роботу в цій галузі, спочатку самостійно, а згодом за дорученням Брюллова. Незабаром він стає одним з відомих і популярних портретистів. Уже через рік після вступу до Академії, восени 1839 року, портрети пензля Шевченка експонуються на художній виставці і одержують схвальну оцінку критики. Серед них - його друзі, знайомі, кохані жінки .

Дует «КОБЗАР» пісня «Україна-мати»